СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 179. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, середа, 12-го вересня 1945. No. 179. NEW YORK and JERSEY CITY, Wednesday, September 12, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ЗНЕСУТЬ ПАЙКИ НА МЯСО З ДНЕМ 1. ЖОВТНЯ

Пайкування мяса буде знесене з днем 1. жовтня, а незабаром опісля знесуть пайки на взуття, як це стало звісним у Вашинґтоні. Секретар рільництва Андерсен схилявся до думки, щоб знести пайкування мяса вже з 1. вересня, але Адміністратор Цін Честер Бавлс прохав, щоб дати йому нагоду відправити персонал і щойно тоді знести пайкування. Тепер є вже повно волового й іншого мяса на ринку за вимком вепровини. Найгірше є з товщами і тому пайки на них останутть надальше таксамо як і пайки на цукор.

КОНҐРЕС ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО КОНФЛІКТУ З ПРЕЗИДЕНТОМ.

Предложений президентом Труманом велитенський плян реконверзії стає притокою до конфлікту між конґресом і президентом Труманом. Є такі справи, на які конґрес не годиться, а які президент буде обстоювати. Самі воєнні повновласти для президента викликують негодування після того, як війна покінчилася. Крім того велика щедрість, яку обіцює президент вчасі реконверзії для безробітних витягає наверх голоси критики.

ҐЕНЕРАЛ ВЕЙНРАЙТ ДІСТАВ ПОЧЕСНУ МЕДАЛЮ

Герой з Батаану, ген. Джонатан Вейнрайт, приїхав літаком із Сан Франсиско до Вашинґтону після недавного звільнення з японського полону. Тут у понеділок 10. вересня витали його незвичайно сердечно в переїзді вулицями міста, а президент Труман припняв йому Конґресову Почесну Медалю, призначену для героїв. Генерал явився теж у конґресі і тут виголосив промову з домаганням, щоб Америка втримувала все велику силу проти Японії на те, щоб не дати їй спромоги повторити щераз негодяйства подібні до тих, які вона поповнила в Корехідорі. — Коли генерал прилетів літаком на майдан, там застав свою жінку, якої він не бачив від 1941. р. коли то Филипини почали приготовлятися на інвазію Японії. Жінка сиділа опісля разом з ним, коли він переїздив місто в параді.

КОНҐРЕС ПІЧНЕ ПЕРЕСЛУХАННЯ КОМУНІСТІВ.

Комісія для Неамериканських Затій палати репрезентантів, як про це довідується кореспондент щоденника Джорнал-Америкен, Дейвид Сентнер, має покликати на переслухання провідників Комуністичної Партії Злучених Держав, а це нового голову Вилйема З. Фостера і давного голову Ирла Бравдера. Конґресова комісія хоче дізнатися, чому Комуністична Партія йшла льояльно з вашин.тонськими урядом так довго, як довго Совети йшли разом з Америкою, а чому негайно після покінчення війни в Европі комуністи відпекалися своєї так званої Комуністичної Асоціяції і нагло назад покликали до життя Комуністичну Партію з новим проводом і при тім проголосили, що вони вертаються до давної передвоєнної революційної тактики, тобто клясової боротьби. Переслухання має відбутися на домагання ветеранів.

РОБІТНИКИ У ФАБРИКАХ ҐУМИ ДОМАГАЮТЬСЯ 30-ГОДИННОГО ТИЖНЯ.

Наємці у фабриках ґумових виробів Ф. Б. Ґудрича в Акроні, Огайо, у числі 15,000 вийшли ще перед тижнем на страйк, домагаючися 30-годинного тижня праці, тобто 5 днів по 6 годин й затримання тої самої плати, яку мали у воєнному часі. Крім цього вони ще домагаються вирішенням одної засадничої справи, а саме, чи провідники, звані форманами, належать до наємців, чи до управителів. Страйкарі стоять на становищі, що формани є наємцями. Тому, що в минувшині вирішення робітничих спорів в фабриках ґуми мали вплив на робітничі справи в цілім краю, вирішення теперішних питань може мати далекосяглий вплив.

ВЕТЕРАН ВЕРНУВСЯ ДО ЕЛЕМЕНТАРНОЇ ШКОЛИ

Сензацію викликав 24-літній Джеймс Горнберґер з Сокасуна, у стейті Ню Джерзі, коли явився в понеділок 10. вересня на 8 ступні елементарної школи в повнім вояцькім уніформі. Він покинув цю школу перед 8 роками, бо не любив учитися Англійської мови й аритметики, потім пішов до армії і відслужив 4 роки на Пацифіку. Його шкільними товаришами є 13—15-літні хлопці. Коли його запитали, як він любить школу, він відповів, що легко дає собі раду „з дітьми" вклясі. Вони розпитують його про його подвиги вчасі служби, а він їм оповідає історії. Як причину повороту до школи Горнберґер подає це, що вчасі служби він заінтересувався телевізією, а тепер хоче дальше займатися цією ділянкою, але недостає йому знання.

Америка не хоче давати дарунків Британії

Економічна місія Великої Британії, яка саме прибула до Вашинґтону, намагається дістати велику позичку в Злучених Державах чи то матеріялами, чи в грошах. Тому, що після покінчення Ленд-Лізу Анґлія найшлася без конечної фінансової допомоги, економічна місія має на меті дістати вчасти ті матеріяли з Ленд-Лізу, які нагромаджено при кінци війни в Анґлії, а вчасти дістати нові матеріяли, головно готові части нових домів, які мають перевезти з Америки до Анґлії. Крім цього потрібна ще грошева позичка з Америки на те, щоб Анґлія могла сплачувати 14 біліонів долярів довгу, який вона затягнула не в Америці, а в інших краях. Серед урядових кол у Вашинґтоні панує переконання, що безогляду на катастрофальний економічний стан Анґлії, вона не повинна дістати нічого в дарунку з Америки. Досі не було ще спільного засідання анґлійської місії й американських урядовців.

У КАНАДІ ЙДУТЬ ВЕЛИКІ РОЗШУКИ ЗА НОВИМИ ДЖЕРЕЛАМИ НАФТИ

Американські нафтові компанії переводять в західній Канаді найбільші розшуки за новими джерелами нафти, які загалом були досі підняті. Так звані „проспекти" (пошукувачі) видають міліон долярів місячно на пошукування за знаками нафти. Близько три четвертини пошукувань відбуваються в західній частині провінції Алберти, де йде продукція 98% усеї канадійської нафти. Столицею нафтового руху в Канаді є місто Калґарі в Алберті.

ВИСИЛАЮТЬ 5,000 НІМЦІВ ІЗ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

До Злучених Держав прислали різні південно-американські республики на інтернування на час війни яких 7,000 німців. Тепер, коли війна скінчена, Злучені Держави намагаються депортувати яких 5,000 з них у Німеччину. Вони дуже протестують проти депортації і висилають раз-у-раз телеґрами до департаменту стейту, до різних амбасад, до апостольського делеґата та до Червоного Хреста. Вони твердять, що їх інтерновано лише як „можливих небезпечних людей", але вони не поповнили ніяких провин ні злочинів. Багато з них заложили в різних південно-американських републиках родинні гнізда, стали навіть там правними громадянами, отже вони не мають де тепер подітися, коли прибудуть до Німеччини.

Себегубний японський плян оборони перед американською інвазією

Американські офіцири дізнались в Йокагамі від найвищих офіцирів з Армейської Японської Повітряної Сили про японський себегубний плян здержання американської інвазії. Отже було рішено вислати проти наближаючоїся до берегів Японії американської фльоти від 6,000 до 9,000 японських себегубних літаків, що мали би нищити кораблі. Японці були того переконання, що тим способом знищать цілу свою повітряну силу і не спинять інвазії, але рахували на те, що таким чином знищать багато кораблів, а тим самим унеможливлять американцям висадити на японську землю більшу військову силу. А це знову облекшить японському війську на суші знищення американських інвазійних сил.

ҐЕСТАПО НІЧИМ СУПРОТИ ЯПОНСЬКОЇ ТАЙНОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ

Страшне німецьке Ґестапо виглядає на „хлопячу пластову орґанізацію" в порівнанню з шпигунською системою Гоко, якою обмотувано ціле населення і заставляно його вірити і діяти в те, що в нього впоює тайна пропаґанда. Таке передають тепер американські кореспонденти, розказуючи про те, що американці вже викрили ту шпигунську систему та ті тайні орґанізації, що були на її службі. Гоко полягало на тому, що кожний японець слідкує за другим японцем. Організація мала дбати, щоб заховувались ненарушеними усі давні традиції. По Перл Гарбор вона сильно зміцнила свою пропаґанду і тим вияснюється, чому японці боролись з такою завзятістю, не здаючись. Один японець, згідно з тою системою, відповідав перед поліцією за десять інших, не тільки за їх діяльність, але й за їхні думки-переконання.

СОВЕТСЬКІ ВТРАТИ У ВІЙНІ З ЯПОНІЄЮ

Советські звідомлення подають, що Совети втратили у короткій війні з Японією 8,219 вбитих і 22,264 ранених, кажучи, що завдали ворогови далеко більших страт. Але втрат у війні з Німеччиною ще й досі не проголошено.

ЯПОНЦІ ВІДЧУЮТЬ ПОНИЖЕННЯ В СІНҐАПУР

Адмірал Люї Мавтбатен буде присутним в Сінґапур при японській здачі, яка, як заповідають, відбудеться з великою церемонією, призначеною на те, щоб понизити поконаного ворога, а піднести британський престіж в Азії.

БОЛҐАРСЬКІ ЛІВІ НАДІЛИЛИ ПРЕЗ. ТРУМАНА „ПОЧЕСТЮ"

Болгарська провідна партія, що є з комуністів і є при владі через советську допомогу збоку советської армії, вибрала почесними президентами: президента Трумана, ґенераліссімуса Сталіна, британського премієра Атлі й юґославського маршала Тіта.



ЗАВАЖИЛИ АМЕРИКАНСЬКІ БОМБАРДОВАННЯ!—Є багато причин, чому заломалася японська мілітарна сила, хоч на боєвих фронтах були ще міліони японських вояків. Але всі погоджуються щодо того, що заважила таки американська летунська сила, що знищила японську промисловість, позривала комунікаційні шляхи і т. п. Образок, що перед нами, представляє подвіря японців, на яких продуковано в примітивний спосіб те, чого не можна було продукувати в фабриках, що зістали понищені.

ҐЕНЕРАЛ МЕКАРТУР РОЗВЯЗУЄ ЯПОНСЬКИЙ ҐЕНЕРАЛЬНИЙ ШТАБ

Японський мілітаризм зазнав смертельного удару: ґенерал Доґлес МекАртур візвав японського цісаря Гіроґіта розвязати до четверга Імперіяльний Ґенеральний Штаб, що обіймає армію і маринарку. Розпорядок є дальшою консеквенцією розвязання японської армії й цілковитого роззброєння Японії, згідно з Потсдамською Деклярацією. Досі приходилось ґен. МекАртурови виконувати владу через цісарський уряд і цісарський ґенеральний штаб, а тепер залишається тільки уряд. Цісарська Начальна Команда є тісно звязана з японською аґресією. Перший раз зорґанізовано її в часі російсько-японської війни в роках 1904-5, а потім в часі першої світової війни. Третим наворотом зорґанізовано цей ґенеральний штаб в часі японського нападу на Манджурію в 1931 році. Цей штаб є теж винуватий за напад на Перл Гарбор і війну з Злученими Державами.

ЗАВЕДЕНО ЦЕНЗУРУ.

Ґен. МекАртур видав ще один розпорядок, що входить глибоко в японське життя: заведено цензуру над радіовими промовами і новинками, а теж і над японською пресою. Причина та, що як через радіо так і пресу передавано фальшиві інформації про завдання аліянтської окупації, японську проґру, чи такі справи, як потягнення до відповідальности японських воєнних злочинців. Наприклад радіо ставило справу так, що не буде суджений ніхто з ґенерального штабу. Теж подавано вісти про рух аліянтських військ в Японії. Розпорядок поручає японській пресі і радіовим програмам займатись більше вияснюванням населенню, як треба розуміти демократичні ідеали.

ЯПОНІЯ НЕВИННА, КАЖЕ ТОЖО.

Ґен. Ґедекі Тожо, японський премієр в часі, коли Японія рішилася на війну з Злученими Державами і підступно напала на Перл Гарбор, заявив кореспондентам, що Америка перемогла і вона може казати, хто спричинив війну. Але історики, казав він далі, за яких 500 чи 1,000 років можуть дати іншу оцінку події. Про себе і йому подібних сказав, що дійсний вояк бореться до кінця, а війна кінчиться, коли проголошено мир. Кождий, казав далі, поважає ворога, що бореться „завзято й чисто" і тому „я сам поважаю МекАртура, як і поважає його весь японський нарід".

КОРЕАНЦІ ПРОТЕСТУЮТЬ.

В Сеул, столиці Кореї, відбулися вуличні демонстрації як протест проти заряджения американської окупаційної влади в справі задержання при владі дотеперішнього японського ґубернатора. Кореанцям сказано, що ґубернатор дістає прикази від американського ґенерала. Та це для них невистарчальне. Вони хочуть позбутись японських окупантів цілковито. Кореанські політики питають: Що властиво думають росіяни й американці робити з тим нещасним краєм?

ВЗИВАЮТЬ ВЕРТАТИ ДО НІМЕЧЧИНИ.

Аліянтська Контрольна Рада, що урядує в Берліні, наказала негайно вертати до Німеччини всім німецьким урядовцям і аґентам, враз з їхніми родинами, з таких країв: Афганістан, Ірляндія, Портуґалія, Еспанія, Швайцарія, Танжер і Ватикан Місто.

КВІЗЛІНҐ ЗАСУДЖЕНИЙ НА СМЕРТЬ.

З обличчям, що виглядало як попіл, вислухав майор Відкун А. Квізлінґ, як судля Ерік Солем проголосив йому присуд смерти за зраду, крадіж, спроневірення і т. д., разом за нарушення тузина параґрафів мілітарного й цивільного кодексу. Квізлінґ пробував боронити себе на розправі тим, що він усе робив у свому життю як „патріот" і для „добра Норвеґії". Читання присуду тривало півтора години. Потім запитав суддя, чи засуджений хоче відкликатись до вищого суду, на що Квізлінґ дав потакуючу відповідь. Інакше був би суддя проголосив рівночасно з присудом теж і час, коли він має бути розстріляний. Присуд був майже у всіх точках одноголосний.

ДЛЯ „ОХОРОНИ" ІМПЕРАТОРА.

Змінені обставини заставляють японців думати про нову охорону особи цісаря. До цього має бути покликана „напів військова" ґрупа, що буде складатись з бувших офіцирі, полисменів, фаєрманів і т.п.

СТЕРЕЖУТЬ КВИРИНАЛ.

Квиринал, себто та палата, в якій живе італійський престолонаслідник Умберто, є стережена військом налідком проти-монархістичних демонстрацій і поголосок, що мають вбити самого престолонаслідника. Демонстрації проти Савойської династиї, що є на італійськім престолі, відбулися по цілій Італії з нагоди другої річниці втечі італійського короля Віктора Емануеля з Риму, 8. вересня 1943. Влаштовує ті демонстрації організація, що зветься Републиканський Молодечий Рух.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодинoке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число з суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Перша між чотирома свободами

Злучені Держави є автором Чотирох Свобід, або точніше: їхнім автором є покійний Френклин Д. Рузвелт. Від того часу, як ці свободи проголошено, минуло багато часу і зайшло ще більше змін. Злучені Держави стали першою потугою в світі, що веде перед у світовому замиренню і ладі. З чого випливає, що за той світ, який по цій війні повстане, відповідатиме в першу чергу — Америка. Вона відповідатиме і за те, що сталось з Чотирма Свободами, які повинні бути підставою тої міжнародної програми, що має завести новий лад — політичний і економічний.

Щоб можна Америці за те все відповідати, треба, очевидно, знати їй докладно, де й що діється. І знати правду. Це є передумова, без якої їй не буде можливо виконати її плянів, чи усунути різні лиха й перешкоди. Ось і тому, коли мали би здійснитись у світі чотири свободи, то треба в першу чергу наставати, щоби вже тепер здійснилася перша й основна свобода, а це свобода інформацій, бо без такої свободи Америка не зможе дізнатись, який є правдивий стан світу.

Що наш уряд це добре знає і розуміє, пізнати найкраще по тому становищі, яке заняв у цій справі американський амбасадор до Бразилії, Адолф А. Берлє мол., як представник американської делеґації на Третю Інтер-Америкен Комюнікейшенс Конференс, що відбувається в Ріо де Жанейро, столиці Бразилії. Саме американська делеґація внесла таку резолюцію за свободу інформацій. Берлє заявив, що така свобода інформацій є найбільш необхідною в демократичнім світі, та що такої свободи домагається весь американський нарід. А ту важну проблему піднесено на Конференції Комунікацій тому, що до завдань комунікації належить саме пересилка інформацій. В резолюції кажеться, що заступники держав, що зїхались на конференцію, стверджують, що вони зобовязались і заґарантували своїм народам вільний і безсторонний доступ до інформаційних джерел та приймають тепер міри, окремо й разом, щоби так було, щоби можна було поширювати між їх народами різні інформації без ніяких перепон.

Згадана резолюція, предложена американською делеґацією, піде ще під ширшу дискусію, але майже певно буде принята. Її ціль довести до кращого порозуміння між народами світу, а з американського боку — ще й до кращого його упорядкування в такий спосіб, щоби всюди заіснували всі чотири свободи, а не тільки та одна.

Як уже було нераз згадувано, справа та є надзвичайно великої ваги і для українського народу, бо про те, що з ним діється, світ нічого не знає просто тому, що в Україну майже нікого з чужинецьких кореспондентів не пускають, а як і пустять, то тільки тих, що пишуть виключно в дусі московсько-совєтського режіму.

Велитенська програма для мирної праці

У четвер 6. вересня 1945 президент Гері С. Труман на підставі свого конституційного права предложив конґресови Злучених Держав як законодатну тілови велитенську програму для постепенного переходу краю з воєнного стану до мирної праці. Без дорікання комунебудь, а, з признанням для населення, армії і конґресови за їх посвяту вчасі війни президент звернувся до кожної конґресової палати окремо писаним посланням для осягнення „найбільшої мирної діяльности, яку ми загалом могли досі бачити".

У письмі, складеному з 18,000 слів, вміщені ще два інші документи, а це: 1. звіт про „Переходовий стан ч. 1", зладжений Директором Бюра Мобілізації і Реконверзії Джаном В. Снайдером; 2. переглядом зо стану різних воєнних аґенцій і уповажнень для президента, зладженим ґенеральним прокуратором Тамом С. Кларком на це, щоб знати, які воєнні повновласти треба ще затримати для президента у повоєннім часі і доки. У посланню пізнати 4 цілі які хоче осягнути президент негайно, а це: змагання до повної продукції і повного заняття для робітників так скоро, як це лише можливе, співпраця з іншими краями на це, „щоби миролюбиві держави світу стали самовистарчальними серед зростаючої свободи і зростаючого стандарту життевого"; вміщення воєнних ветеранів „у поширену громадську господарку", щоб сповнити наші зобовязання супроти них; складення певної одноцільної далекосяглої програми державної забеспеки щоб „дотримати слова супроти тих, хто виграв для нас перемогу".

Президент на самому вступі свого послання звертає увагу, що процес реконверзії буде важкий і складний. Щоб допомогти конґресови до його здійснення, він радить притримуватися таких вказівок: 1. здемобілізувати якнайскорше всіх таких вояків, яких більше не потрібно в службі; 2. скасувати воєнні контракти і полагодити справи з ними звязані; 3. опорожнити воєнні фабрики з матеріялів на це, щоб на їх місце прийшла мирна продукція; 4. затримати тісамі ціни продуктів і комірного так довго, аж на підставі продукції вдасться їх змінити і недопустити до інфляції; 5. затримати робітничі платні на такій висоті, щоб недопустити до інфляції цін; 6. усунути всі можливі воєнні обмеження, щоб приспішити реконверзію; 7. затримати контролю лише над такими матеріялами, які помагають до розбудови продукції; 8. недопустити до наглої редукції платень і закупної сили одиниць.

Цілу переміну, за проектом президента, можна перевести на підставі законів, які президент поділив на 21 груп. При клясифікації цих груп президент дає свій погляд, на що закони потрібні, а загальний їх напрям це добробут краю і населення. Вони почерговані так:

Нагорода для безробітних.

Не лише зогляду на справедливість і людяність, але теж зогляду на здорові підстави бизнесу треба поширити і підвищити висоту допомоги для безробітних на підставі акту про суспільне забеспечення. Президент пропонує, щоб виплата для безробітних була найвище до $25 тижнево і була виплачувана 26 тижнів. Вона має обняти й такі роди праці, які досі її не мали, як федеральні наємці та моряки в торговельній фльоті, але їх мають виплачувати стейти. При цій нагоді треба піднести платню від години, яка досі виносила 40 центів.

Повне заняття для кожного.

Зогляду на війну треба було наложити такі обмеження, щоб могла процвитати продукція воєнних матеріялів. Тепер це треба змінити в тому напрямі, щоб найбільше процвитала продукція для цивільних потреб. В тій цілі треба знести всякі воєнні обмеження продукції так, щоб як найскорше довести до повної праці для всіх. Практика після першої війни виказала, що тоді було занедбано урядом і громадянством. Тепер треба скористати з досвіду і приспішити переміну фабрик на мирову продукцію з метою мати повно краму і роботу для кожного.

Одначе там, де не вдасться перевести таких плянів, уряд повинен вмішатися і найти спосіб переведення пляну в життя. Тому конґрес повинен продовжити воєнні уповажнення для президента й уряду у деяких справах, які є вичислені в окремім списі, поданім ґенеральним прокуратором. Для ведення таких справ треба буде теж затримати деякі федеральні аґенції з воєнних часів. Тому, що наладнання таких справ вимагатиме довшого часу, президент заповідає, що він буде вносити в майбутности додаткові предложення для конґресу, коли він самий не зможе придумати щось для приспішення реконверзії.

Щоб кожному дати працю, треба придержуватися засад справедливого розділу робіт. Для цієї цили треба затримати теперішній комітет для справедливого заняття.

Наладнання спорів між підприємцями і наємцями.

Як у воєнному часі, так вчасі реконверзії неминучі є спори між підприємцями і наємцями. Щоб не допускати до страйків і перерви у продукції треба, щоб усі сторони почували відповідальність за добробут краю і населення. Щоб найти постійний спосіб наладнування спорів президент заповідає скликання конференції підприємців і наємців. В міжчасі обі сторони повинні придержуватися засади нестрайкувати, а спори передавати до полагодження Воєнній Раді Праці.

Поширення федеральних бюр праці.

Одним із найважчих завдань є подбати про приміщення ветеранів і безробітних при відповідній праці. Цю службу мають сповняти федеральні бюра праці, яких число буде поширене по всіх втейтах. Окрему опіку треба посвятити для рільництва, бо воно є підставою виживлення населення. Фармерам треба помогти при продукції і при продажу плодів. Для допомоги фармерам треба призначити з Ленд-Лізу пів біліона долярів.

Поборова служба.

Зогляду, що ця справа вже є в конґресі, президент присвятив їй менше місця, але вказав на конечність побору рекрута й утримання більшої постійної армії. Він пропонує покликати молодь до війська впродовж 2 літ, хоч в основу кладе добровольчу систему. Зате багато часу присвятив президент такій справі як

будова нових домів

в числі міліон до півтора міліона у всіх стейтах Злучених Держав. Особливу увагу присвячує президент на очищення міст із старих домів і на переведення програми розбудови домів для робітничого населення при допомозі федерального уряду. Згадується теж про програму будови фармерських домів і будинків.

Наукові досліди.

Теперішна війна причинилася дуже багато до поширення техніки, хемії і інших наук. Щоб використати ці науки для добробуту населення, треба сконцентрувати досліди в руках федерального уряду головно з уваги на винахід атомової сили, яка може принести переворот у світі.

Зменшення податків.

Зогляду на велитенські зобовязання, податки не можуть бути відразу зменшені, але вже в наступному році вони повинні бути зменшені.

Надвишку продуктів з воєнних часів треба розпродати поміж населення.

Дрібним бизнесменам треба дати нагоду побудувати бизнес на трівких основах.

Поміч ветеранам.

Про поміч ветеранам присвятив президент найбільше часу і цю справу обговорюють уже в конґресі. Йде про те, щоб ветерани дістали належне признання за свої заслуги при виборенню перемоги. Для їх реґабілітації подає президент програму з 11 точок.

Прилюдні роботи.

Президент звертає увагу на вичерпування природних багатств Америки і на потребу зарадження цій прояві. Головно винищується земля через сполікування, виливи і різні катастрофи. Треба теж подбати про використання природних сил краю у подібний спосіб, як Проєкт Долини Ріки Тенесі. Для розбудови прилюдних робіт подає президент програму з 5 точок.

Поміч чужим державам і народам.

На місце допомоги з Ленд-Лізу треба нашим союзникам і іншим народам давати позички з імпортово-експортового банку, а потерпівшим від війни висилати допомогу на підставі праці УНРРА.

Кораблі, які набудувала Америка вчасі війни треба зужиткувати в першій мірі для розділу краму по світі, але деякі з них продати при помочи Морської Комісії. Таксамо треба буде випродати багато воєнних матеріялів, а стратеґічні матеріяли затримати для втримання краю в поготівлі до оборони.

Члени конґресу повинні дістати підвишку, щоб могли посвятити ввесь свій час на працю для добра краю.

З вірою у будучність.

Послання кінчиться словами: „Конґрес, як звісно, сповняв важну ролю при кладенню засад домашньої і заграничної політики, а це довело нас до перемоги і постелило нам дорогу до тривалого миру. Я знаю, що конґрес буде сповняти свої патріотичні обовязки на будуче, хоч як вони важкі. Ми всі разом глядимо з вірою в будучність, з тою вірою, що праця і то повна праця може буде виконана".

„До жидівських парохіяльних шкіл!"

Хто читає найвпливовіший американський часопис — Ню Йорк Таймс — той певно завважив у числі з 5. вересня б. р. велике оголошення (з жидівським наголовком, а решта по англійськи), що є апелем Обєднання жидівських рабінів і Ради рабінів та кількох жидівських фундацій до „жидівських родичів" у справі посилання їхніх дітей до „жидівських парохіяльних шкіл".

Апель виданий знагоди жидівських свят, знагоди покути, „в якому то часі кожний з жидівського суспільства мусить здати перед собою обрахунок з своїх обовязків і зобовязань супроти своєї релігії й свого народу".

Далі, подякувавши Богови за перемогу Америки, відозва пригадує, що відносини в Европі далі такі, що існує загроза жидівській релігії й жидівському духовому життю. Жидівське громадянство, пишеться далі, горде з того, що воно вложило в американський патріотизм, але воно рівночасно не може забути, що воно має „подвійний обовязок", а це: „Виховувати свої діти так, щоб вони продовжували ідеали американізму та юдаїзму". А саме „жидівські парохіяльні школи" є тими, що обєднують у собі „те все, що є добре в Америці й в Юдаїзмі".

Згадавши ще, що ті школи є під наглядом державних установ і видали вже багато визначних учеників, ще підкреслюється, що з тих шкіл виходять рабіни, учителі й жидівські провідники на місцях, що так багато причинилися „до консолідації жидівського життя в цьому краю".

Жиди, кажеться при кінці, втратили тепер той резервуар жидівської релігії й жидівського духового життя, що був досі в Европі, звідки діставало натхнення і жидівське життя в Америці, звідки йшов релігійний та науковий провід у минулому. Тепер, кажеться далі, є нашим обовязком перед Богом, перед Торою, перед нашими предками подбати, „щоб велич нашого народу не пропала, щоб її продовжали наші діти враз з тою спадщиною нашої багатої культури і святости нашої релігії; це обовязок, від якого не може відтягнутись ні один з жидівського громадянства в Америці".

Ми навели ширше ту жидівську відозву, бо вона дає багато до надуми і американським українцям, і нашим батькам і матерям. Бо і ми маємо „парохіяльні школи"! А з ними і наші завдання супроти тих шкіл по громадах. Як ми добре розважимо, що підносять американські жиди у своїй відозві, то побачимо, що багато з цього звучить так, якби воно було писане і до американських українців і до української школи в Америці...

Та жиди, як бачимо, говорять не тільки про обовязки громадянства, але й про те, для яких цілей держать вони ще й свої „парохіяльні школи". А хто ближче з тим обзнакомлений, той знає, якими є ученики, що виходять з тих шкіл.

Тому і з нашого боку, коли говоримо про вагу „українських парохіяльних шкіл" і потребу їх вдержувати і попирати, треба теж брати під увагу, з чим з тої школи учні виходять, що знають з того всього, для чого таку школу вдержуємо. І з яким духом, і з якими ідеалами виходять наші діти з наших шкіл?

Очевидно, що маючи на увазі наші слабі засоби, матеріяльні й духові, ми не можемо вимагати забагато. Але мусить бути мінімум, що його мусить дати кожна українська парохіяльна школа, навіть найскромніше випосажена. Ні саме число шкіл, ні саме число учнів нікого вдоволити не може, якщо за тим числом не криється щось важніше й суттєве. А тим суттєвим є: Що з цеї школи українські діти винесли, коли іде про релігію, українську мову, українську культуру, українське минуле. Бо як діти українських роди-

ОЛЕКСАНДЕР ЛУГОВИЙ

БЕЗХАТНИЙ

(Повість з іміґрантського життя в Канаді, нагороджена на Літературнім Конкурсі У. Н. Союзу).

74) —— —— (Всі права застережені)

Дівчата між тим прибирали нагорі. Чи вони чули гомстедникові скарги чи ні, але показалися на сходах з порядним шматком сала на нитці.

— А сало що там, нагорі робило? — спитала в свою чергу здивована господиня. — То то я завважила, що мені десь пропав з шафи шматок наготованого на снідання сала. Мусіла поночи лазити до пивниці, щоб вас, шибеників, нагодувати.

Справа з щурами таким чином виявилася. Господар не сказав нічого. Гомстедник пішов спати до літньої кухні. Там міг хропіти, скільки влізе.

На полі привіз Безхатний одну фіру снопів, другу. Коли скидав, сів до нього на віз господар.

— Ти лягай, переспися, — сказав на полі. — Цілу ніч не спавши тяжко працювати. Не думав я, що ти такий самий шибеник, як і мої синки. Вони нехай один одному помагають. Можуть переспатися по черзі й коло машини. Ну, а тобі коло машини не лицює, для інших робітників спокуса.

Безхатний проспав до обіду. Повисиплявшися за день хлопці знов гнули байдики трохи не цілу ніч. Засипляли все перед ранком, як вже треба було вставати. Байдикуванням скоро захопилися й дівчата. Не раз доводилося Безхатному снідати босому. Черевики приносили тоді, коли вже виїздили робітники з подвіря. У таких „нещасливих" припадках виручали його хлопці — запрягали його пару. Не раз траплялося, що його на снідання не розбудять. Вози в поле виїздять, а він похапцім, босий, поснідає, вхопить чиї будь черевики і взувається в авті, бо його коні вже на полі. Часом знаходив в авті свої черевики.

Святами чи в дощ Безхатний читав цілими днями. Господар мав солідну бібліотеку. Був членом товариства Просвіта у Львові, членом видавництва Червоної Калини, добродієм Товариства імени Шевченка. Не було відай книжки в українській мові, щоб оминула його рук. З якоюсь нехіттю відзивався про канадійське українське громадське життя. Безхатний тратився в здогадах. Чому людина культурна й надто очитана, людина, що видала не одну можливо тисячу долярів на розвій і підтримку культурно-просвітних установ в Европі, так знеохочена тутешним життям українських поселенців? В цьому крилася якась загадка. Побачив якось грамоту від канадійської виховавчої української інституції за пожертву тисячі долярів і наважився розпитати. Ждав тільки відповідної нагоди.

Нагода трапилася аж по скінченні жнив. Господар ретельно розчислився з робітниками, продавши за беців не одну сотку бушлів пшениці. Безхатного попрохав пару днів у нього заждати. Робітники розрахунком були вдоволені. Не те з гомстедником. Цей зажадав заплати за слотливі дні, поминувши те, що його коняка їла овес з господарськими кіньми нарівні без ніякої за те заплати. Розкричався, залаявся, погрозив ще Безхатному, що гроші його таки пропали! Навючив далі білого манатками і з проклонами забрався.

Пять днів Безхатний з синами господаря разом орали. Вечорами у пятьох співали, часом до півночи. І співали зовсім не зле. Репертуар мішали, — який небудь „Гом он де ренч" несподівано зміняла дума про „Почаївську Божу Матір", „Призне рс сонг" — по настрою — „Ревуть, стогнуть хвилі, гори". Три мужеські голоси й два дівочі гармонійно зливалися в одну симфонію, впливали на старших. Третього вечора поприходили слухати співу поблизькі сусіди, а там подальші. Чутка про новітніх співаків пішла по околиці. Снувалися пляни, щоб то таке зробити, якесь таке, щоб памятка про нього зісталася надовго.

Фармери поважно засідали коло стола, попакували люльки. Вдалися вони либонь занадто сентиментальними. Починався спів, люльки гасли. Господарі того не завважували. Співаки томилися — зачинали тоді розмови. Всі гості, як один, заявляли, що поїхалиб в Україну, колиб вона тільки вже раз повстала, колиб отой „світ" Україну визнав! Безхатний перепитував:

— Кажете, що всі хотілиб поїхати в Україну! А от, чи усвідомлюєте ви собі, якої України ви хотілиб?

— Та якої?... яка вже булаб! — відповідали співрозмовники.

(Дальше буде).

ЖАРТИ.

Пайки на їзду літаком.

В Шікаґо до бюра, де мамовляють місця їзди літаками, вбігає в поспіху якась жінка, витягає з торбинки пайкову книжечку, видирає з неї значок з літаком, призначений на закупно взуття і радісно викрикує: „Ось мій, значок на зарезервування сидження в літаку, який вилітає завтра до Ню Йорку. Памятайте, щоб ви нікому не віддали мого місця!"

Іван Бодруґ, (Канада).

Виправляли мужів на зарібки

(Дальші картини з моїх спомнинів з 1898 року).

У канадійських степових провінціях люті зими заморожують землю і води на три стопи глибини. І хоч сніги від палючого сонця пропадають уже з початком квітня, а земля розмерзається зверхи настільки, що й орати можна, то заморозь у землі триває аж до кінця травня. З цієї причини до першого червня не побачите тут ні зеленої трави на землі, ні листя на дереві. Але, як тільки розморозиться земля до споду, тоді за день-два усе на землі зазеленіє сподом і вгорі, на кущах та на деревах.

Тодіж зразу затьохкають пташенята по гаях та лісах, заскрегочуть канадійські жабки по болотах; у лугах задеркочуть шпаки всіляких ґатунків, понад голови вам „загавкають" канадійські ворони, залунають пу-пур-віли, в гущавинах і сови-пугачі цілими ночами не дають вам спати своїм пугуґуканням. Усюди дика краса. Здається вам, це ніби такий рай на землі.

Але у цім раю нараз появиться така хмара комарів та така мряка дрібних сиво-чорних, кровожадних мушок, що й не важтеся виходити з хати за поріг, не накривши собі вперед цілої голови та шиї легким рідким рядном, бо вам тая язва попарить лище та шию і позалазить вам у волосся та в уші. У день воно не так погано, та ще, як запалите вогонь коло хати десь на стратеґічному місці, так, аби дим стелився туди, куди вам треба. Тая погань утікає геть від диму.

У таку пору, саме перед Зеленою Неділею, вранці-рано, Василь та Юрко вибиралися з дому на заробітки. Зі сходом сонця став Юрко з своєю дружиною перед вікнами Василевої хати. Юрчиха тримала на плечах довгий мішок, до половини повний р[illegible]ого одіння та харчів Юркови на дорогу.

„А віходи з хати, куме!" — крикнув Юрко знадвору...

Утворилися двері, вийшов з хати Василь з такоюж торбою на плечах, а за ним Василиха та пятеро їхніх дітей. Усі були сумні. Привиталися, поздоровкалися.

Василиха: „Ви, дітоньки, лишайтеся усі дома, а я підведу тата до Білого Хреста, тай си верну... Давай, Василечку мені свою торбу, най тобі її хоть трохи піднесу, бо ти матимеш багато часу двигати її від хреста аж до Давфину". — доповіла заплакана Василиха.

„Ой не меш ти, любко за мною торби носити! Раз обібравсми си за діда, то й своєї торбя я си не попустю, аж доки ґаздов не стану", — відказав Василь, любо вдивляючись у лице своєї вірної товаришки життя.

Від такої розмови між Василем та Анною Юркови мотошно стало і він здіймив стою торбу з плеча своєї жінки та поклав її собі на праве плече.

„Може й правду кажеш, куме! То не файно, аби жінки за нами торби носили. „Енґліки" того сміються з нас".

Василь розцілувався з своїми дітьми перед хатою, перехрестився і всі четверо пустилися в дорогу. А Василеві діти гуртком довго стояли за хатою, глядячи вслід за батьками, та утирали з очей сльози.

До Білого Хреста ішли вони парами. Жінки побіч чоловіків трималися кроку, а чоловіки навчали своїх жінок, як жінки мають самі без чоловіків ґаздувати дома.

„Анничько моя нещіслива, шануй здоровля, абис не осиротила діти. А дітей патруй, аби котре з них не заблукало тут у цих пущах. Бо, як котре з них заблудить, то хто тобі тут поможе за ним шукати? Нагодуєш ним вовка в лісі. А як схочеш коли піти до сусідів, то й найменче з собою тягни, абис їх самих дома не лишала, бо відтак не пережалуєш, як станеться огонь, або яке друге нещастя.

Так наказував Василь свою дружину, а далі виймив з череса чотири папірові доляри, і показуючи їх Анні, говорив далі:

„Оце, ґаздине моя файна, усей наш маєток, що нам лишився з нашої дідизнини в старім краю. З цього даю тобі половину, два доляри. Купи за них дітям щось до колеші. А цих других два доляри я беру з собою, аби я не згинув десь з голоду, як не найду скоро якоїсь роботи".

Взяла Анна тих два доляри, і захлипуючись від плачу, всунула їх собі за пазуху. А Василь говорив далі:

„Викопай коло хати грядочку та посій усе те насіння, що маємо іще з краю, а мандибурки на насіння може розкрутиш у Матвія, бо він уже третий рік тут ґаздує, та має досить своєї власної мандибурки. Він мені тим хвалився під Білим Хрестом на Великдень. А я, скоро тільки „утовчу" де якого доляра, то сам голоден буду, а тобі та дітям пришлю його поштою. Не сумуй та не клени мене, Анничко моя нещіслива, бо Бог видить, щб я тобі иньшої ради не ґоден дати. На Бога май надію!"

Такі слова з Василевих уст пекли Анну коло серця і вона за сльозами не бачила тієї дороги, котрою ступала, а йшла напомацьки, придержуючись Василевого рукава.

Прийшли під Білий Хрест. Поставали, поскидали торби додолу, чоловіки познімали крисані, перехрестилися, помолилися за „путь щесливу", за життя та за здровля.

По молитві усім їм на серці якось відрадніше стало.

„Бувайте здорові" — сказали своїм жінкам оба чоловіки, вхопили торби на плечі і скорим ходом подалися доріжкою поза горбок та в густий осиковий лісок. Пішли до Давфина, 36 миль дороги. А жінки постояли на місці, поплакали тай розійшлися. Юрчиха вернулася прямо до дому, а Василиха завернула вбік індіянським шляхом до крамничника-поштаря, аби вперед у склепі накупити своїм дітям дещо до колеші.

У крамниці з тих двох долярів купила Анна грудку жовтого сира і фунт білої солонини; два фунти цукру і трошки чаю. А далі купила по пару фунтів гороху, хвасолі, бобу і мірку картопель. Решту грошей сховала собі за пазуху. „Оце буду мати на чьорну годину", — сказала до себе.

Крамничник, (іміґрант, анґлієць) зложив усі Аннині прикупи у білий мішок вд цукру, завдав їй мішок на плечі, тай, дякуючи їй чемно. виправив її до дому. Анна зразу повеселіла, бо деж оце добрий анґлієць подарував її новісенький міх від цукру! З цього мішка вона викроїть та вшиє сорочечку своїй донечці Настунці. За рік пробутку їх у Канаді ціла Василева рідня подерла та понищила в корчах на фармі усю свою краєву одежу. Діти вже напів голі, як циганята, брикають по зґарищах. Добре, що ніхто їх тут не бачить!

Геть сполудня тієї ясної днини стояли Василеві діти за хатою та виглядали своєї нені з дороги... Від комарів обганялися стало зеленими галузками з осики. Дочекалися... Зпоза чагарів гень там далеко показалася постать їх матері з мішком на плечах. Врадувані діти гуртом побігли на стрічу матері. Андрійко відобрав від неї мішок і перекинув собі його на плечі. Прийшли до хати.

У хаті Анна чимборжій зготовила колешу, перевернула її на білу скатерть на столі, украяла пять пластинок жовтого сира і по одній пластинці роздала дітям на підвечірок.

„Їджте, дітоньки, та майтеси нагадці. Кусайте по два рази колешки, а лиш по разові сира, бо як зїсте цей сир, то від самої колиші попухнете з голоду і дістанете курячі сліпоти, а я не матиму часу водити вас сліпих то надвір, то до хати" — наказувала дітей Василиха.

Їли діти завзято. Але шістьлітна Настунька, дитина дуже уродлива, з буйними жовтими косами, з високим чолом та ясними розумними очима, була найдужче голодна. Вона свій сирець моментально зїла і, скоро її старша сестричка убік задивилася, Настунька ухопила від сестрички останну дрібку сира і собі до рота вложила. Старша сестричка поскаржилася мені. Неня, що досі стояла коло печі, підійшла до Настуньки і твердо вдарила Настуньку долонею по шиї. „А не халасуй так, єк твій тато!" — промовила сердито Василиха.

Настунька ні словечком не озвалася до нені. Сиділа мовчки та їла далі саму колешу, тільки присолювала собі її перлинами грубих сліз, що горохом скачувалися її по личку прямо до рота.

Побачила це Анна. Заболіло її серце за голодною дитиною. „А що воно нещасливе розуміє, ік воно таке голодне!? Воно не ме гризти осику на фармі, ік заяць". Відійшла до порога, обернулася лицем до печі і гірко плакала. Вона знала, що як її Василь не пришле скоро хоть два-три доляри на прожиток родині, то вона з дітьми з голоду пропаде у цій пущі. Але...

(Дальше буде).

чів, і то ще тих, що вийшли з старого краю, не можуть наприклад, навчитись у тій школі хоч по українськи молитись і трохи говорити по українськи і писати та дещо знати про Україну, то така школа минається з своїм завданням. Значить, що дуже легко провірити в кожній громаді, якою є українська школа, що вона її утримує. Те, що дитина вивчить напамять і віддеклямує на концерті чи шкільнім пописі по українськи, часто буквально нічого не розуміючи, ще нічого не говорить за доброту школи. Треба просто спитати дитину по українськи і пождати, чи вона зможе по українськи відповісти. Треба послухати, як та дитина відмовляє по українськи молитву. Як читає і як пише? Очевидно — у найпримітивнійщій вимозі, себто узглянднити ті великі перешкоди, що їх при тому треба поборювати, заки дитина хоч трохи чогось навчиться. Але вимагати треба, бо інакше не треба школи. Що було, те минуло. Головне тепер те, щоби того роду недомагання далі не існували, щоб українська школа, яку нам треба обовязково попирати, давала хоч мінімум українського знання. Отже є обовязком родичів дітей до української школи посилати, ту школу втримувати, а рівночасно переконуватись, чи дитина виносить з цеї школи те, на що та школа створена.

Союз Українських Канадійських Вояків.—Третій стіл гостей підчас зїзду вояків в домівці СУКВ в Лондоні дня 6. травня 1945. Стоять зліва направо: Капт. Гренков, Торонто, Онт.; капт. М. Савіцький, Принц Алберт, Саск.; лт. Анна Храплива, Виніпег, Ман.; капт. Смильський, Гамільтон, Онт.; ф/О. Круляк, сгт. Олена Козіцька, Кальгарі, Альта.; капраль Анна Чернявська, Вегревіл, Альта,; капт. М. Луцик, Торонтон, Онт.; І. Юзик, Реджайна, Саск.; капт. Симчич, укр. прав. капелян; капраль В. Д. Юзик, Реджайна, Саск., і инші.

(Черeз Канцелярію КУК.)

Союз Українських Канадійських Вояків за Морем

(ДЕННИК).

6. травня. — Великдень. Такі вояки були на обіді.

(Тут були подані імена й адреси 150 вояків, однак з браку місця їх неможливо містити. — Редакція).

7. травня. — Хоч я не міг тут бути на перший день Великодня й на Святі Матери, то проте хочу висказати вдоволення з пісень, що їх чув. Вони поділали на мене просто чудово. Я ще не чувся таким щасливим ніколи. Перемога осягнена. Нарід в Лондоні оживлений. Вчера ми обходили День Матери, де ми віддали честь нашим найдорощим. Так і чуємо, що ми чимраз ближче до дому. Коби вже як найскорше побачити лице любячої мами. Хочеться вірити, що вже скоро будемо лишати цей дім. І я певний, що кожний з нас буде лишати його з жалем, бо це був дійсно Наш Дім.

І. Дептух.

8. травня. — Нині ми святкували день перемоги. Лондон прибрався дуже святочно. Будинки прикрашені прапорами — британськими, американськими, а найбільше советськими. З одної нашої домівки побіч Юніон Джека повіває жовто-блакитний український прапор. Це був найкращий тиждень. Поверх дві сотки осіб були на нашому зїзді, на Великдень. Більшість гостей і вояків розїхались домів, до своїх частин, лиш кілька вояків ще докінчують свято. Ми тут нині є, а завтра нема, однак память про дружне відношення остане на довший час. Ми отворяємо пакунки й листи з Канади й відписуємо на них та дякуємо за памяьт. Ол. Крептул і Ол. Губка працювали в офісі цілий день. Петро Савчук помагав. Не знаю, коли ми знова так зійдемося, однак, я бажав би, щоби ми це всьо перенесли до Виніпеґу й інших міст Канади, бо не зважаючи на свято перемоги ми таки прагнемо вернутися до дому й зажити звичайним, щоденним життям, як колись.

М. І. Феник,
Сарто, Ман.

9. травня. — Я лише тепер приїхав з північної Німеччини й хочу сказати, що там не було так легко, як може комусь здаватися. Однак то всьо вже належить до історії. Тепер ми вертаємо до того, за що ми билися. Я вірю, що ми перенесемо нашу домівку до Канади. Мій побут в домівці немов сон. Замісць збудитися в рові, або якімсь старім розбитім будинку, я знайшовся на чистому й білому ліжку, як дома.

Тед Карасевич,
Виніпеґ, Ман.

10. травня. — Українська домівка це для мене був найкращий дім в цілій Англії. Моя мама писала мені кілька разів й питала, чи я був тут, а як ні, то радила, щоби й подивитися. Я послухав і не жалую, бо я полюбив цей дім відразу. Тепер, коли пишу до дому, то все пригадую мамі за домівку й за всіх хлопців, яких я тут здибав. Я скоро поверну до Канади й всім розкажу за українську домівку в Лондоні, в якій ми зазнавали так багато розради й веселости.

В. Прогінський,
Кіркленд Лейк, Онт.

11. травня. — Український військовій дім в Лондоні це найкращий того роду дім в цілій Анґлії. Дуже жалую, що спізнився нині на обід, бо, як довідуюсь були пироги й не зачекали на мене. Я вже в дорозі до дому й здається, що вже сюди більше не зможу повернути. Шкода!

Дмитро Ґораш,
Мирнам, Альта.

12. травня. — То не лише українські страви, що тягнуть мене сюди, але головно надія, що тут я зможу здибати своїх знакомих, а навіть і рідних з Канади. Тут не промине ані один день, щоб хтось не здибав або не відкрив когось зі знакомих, або сусідів з дому. Це одиноке місце, де вояки з різних місцевостей Канади здибаються й запізнаюсься. Тут приймуть, переночують і погостять тебе безплатно, лише не треба перебирати мірки. Ми горді з наших родичів, що постарались про цей будинок, але поступаймо й ми в нім так, щоби вони були горді з нас.

Василь Федорчук,
Веґревіл, Альта.

13. травня. — Відколи я прибув до Анґлії, я цілком перемінився. Покищо я ще не відійшов, однак, перед поворотом до Канади й завдяки того теплого приняття, якого я зазнав в цій домівці, вірю, що я відійду й знов зможу писати як повинен. Я один з тих хлопців, який не забуде української військової домівки в Лондоні.

Никола Маланчук,
Виніпеґ, Ман.

(Дальше буде).

ПОШУКУЄМО 359 ЖЕРТВОДАВЦІВ по $100

НАДЗВИЧАЙНА КАМПАНІЯ „СВОБОДИ" НА ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИМ ЖЕРТВАМ ВІЙНИ

„Свобода", орган Українського Народного Союзу, свідома того, що її читачі та члени і відділи У. Н. Союзу були завжди прикладом жертвенности в кожній гуманітарній акції американських українців, закликає їх тепер до активної та жертвенної участи в проголошеній отсим надзвичайній кампанії, якої ціллю є знайти 500 жертводавців (осіб, товариств, чи відділів), з яких кожний зложив би одноразово не менше як $100 на допомогу найнещасливішим з нещасливих — українським жертвам війни.

Дальші жертви в цій надзвичайній кампанії „Свободи" на допомогу українським жертвам війни зложили:

141) Братство св. Петра і Павла, від. 102 У. Н. Союзу в Клівленд, О. ---------- $ 100.00
Оголошено попередно ---------- 14,050.00

Разом $14,150.00

ХТО НАСТУПНИЙ?

Дальші жертви — по сто долярів чи більше — просимо слати чеками чи поштовими переказами, виписаними на „Свободу", на таку адресу:

SVOBODA
P. O. BOX 346 JERSEY CITY 3, N. J.

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ Злученого Українсько-Американського Допомогового Комітету

(Серпень 1945, ліста ч. 2)

Джерзі Сіті, Н. Дж. У. Н. Союз $5,000.00. Н. Горішний, — місячна жертва. $1. Н. Ґловак $5.
Когус, Н. Й. З ювилейного свята У. Н. С., переслав Г. Недільський, $415.00. (Спис жертводавців поміщений окремо).
Горнел, Н. Й. Члени 215 від. УНС. (переслав І. Назар) $38.00. По $5: С. Катала, І. Назар, І. Черешньовський, І. Ґалата, І. Шедевко, Анастазія Кердел; І. Бай $3; В. Цебульський $2; по $1: Текля Ваврищак, Текля Андрус, М. Кокувка. Прихід з забави від. 215 УНС. $27.
Піксіл, Н. Й. Від 195 УНС $25, а члени зложили $18. По $5: А. Бегунек, К. Астряб; Д. Бігуняк $3; по $2: У. Бігуняк, А. Астряб; Н. Н. $1.
Віппані, Н. Дж. Д. Оринич $5.
Гудсон, Н. Й. Переслав о. А. Борса $30. Зложили по $5: І. Лисогір, о. А. Борса, Т. Драгущак, В. Куліковський М. Кіщак, С. Козуб.
Савтпорт, Конн. Переслав П. Дутко $31. Зложили по $5: М. Будік, Ю. Гоголь, Анастазія Гоголь, І. Кондуб, І. Махно; І. Репко $1.
Гартфорд, Конн. Іван Чабан $40.
Балтімор, Мд. Від. 59 СУА $10.
Бруклин, Н. Й. Тов. У. А. Родичів $15.25, О. Йонда $5.
Філядельфія, Па. По $5: Й. Саєк, І. Паращк. Разом $10.
Вудбайн, Н. Дж. Збірка на забаві в п. Зінюків, пер. І. Филипчук, $16.
Асторія, Л. Ай. По $5: С. Гнса, Н. Білик. Разом $10.
Ню Йорк, Н. Й. Яків Удич, місячна жертва, $10.
Гарвей, Ілл. Від. 335 УНС $10.
Скрентон, Па. Жіноча Поміч $5, П. Мощівський $1.
Мінneаполіс, Мін. Парохіяни укр. гр.-кат. церкви св. Константина, переслав о. Б. Олесь, $85. Зложили по $10: П. Огринчук, А. Степанчак, Г. Федушко, М. Кіт; по $5: Д. Скрипець, Г. Паїк, Л. Харчишин, П. Яворський, Катерина Кузів, Г. Косляк, Д. Михальчишин, Б. Бойко, М. Ковалів.
Кардейл, Па. Г. Іліяш $5.
Вилкс-Бері, Па. Від. 157 УНС $10, від. 48 УНС $10, Параска Корнова $1.
Елизабет, Н. Дж. Переслав о. Л. Чапельський $115. Зложили по $25: Петро Дочич і Михайло Сухорський; по $5: А. Кемпа і М. Ядловський; по $2: А. Войтович і Меланія Ткач; Дочки України $41; Золотий Хрест ч. 21 $10.
Шікаго, Ілл. Члени 259 від. УНС $30. Зложили: М. Москалик $6; по $5: Д. Гнида, Т. Пелех, Т. Саламан; Д. Шкарабан $4; В. Горинець $2; по $1: М. Тарандій, С. Трощ, М. Шкарабан.

Разом ---------- $5,983.25
Прихід, проголошений в листі ч. 1 ---------- 1,702.55

Загальний прихід за серпень $7,685.80

Всі жертви та членські вкладки просимо ласкаво слати негайно до:

United Ukrainian American Relief Committee
P. O. Box 1661
Philadelphia 5, Pa.

До історії українського релігійного життя у Франції

З огляду, що тепер часто згадується про українську католицьку церкву в Парижі в звязку з повоєнним організованням українців у Франції, наведемо згадку про її початки, поміщену у львівському „Ділі" з 30. липня 1938 р. в кореспонденції з Бюкселі.

• • •

Чотири дні побуту в Парижі підчас великодніх ферій дали мені змогу познайомитися, щоправда тільки поверхово, з громадським життям нашої еміграції в Парижі і поінформуватися про загальний стан організаційного життя наших сиселенців, що розкинуті меншими та більшими громадами на цілій території Франції. Заснування української греко-католицької парохії в Парижі наприкінці минулого року і швидкий ріст її діяльности стали осередньою подією в останньому році організованого українського життя у Франції.

З о. Перідоном стрічався я в Парижі щодня. Щодня рано я заходив до скромної каплиці на Рю де Жергові, де о. Перідон відправляв богослуження і неодну годину перевів з ним на розмові в „провізоричній" парохіяльній канцелярії. М. ін. о. Перідон перечитував мені листи, що наспівають до нього щодня з усіх закутин Франції. Лектура тих листів дала мені змогу переконатися, якою національною цінністю є українська греко - католицька парохія у Франції і з якими радощами стрінув її загал наших емігрантів.

Користаючи тепер з переїзду о. Перідона через Бельгію до родини в Ротердамі, я попросив його подати інформації про нашу молоду парохію у Франції, у формі відповіди на декілька питань:

— Як представляється чисельно й організаційно загал нашої еміграції у Франції?

— Дотепер не переведено статистики нашої еміграції у Франції. Приблизне число наших емігрантів у Франції 50 до 60 тисяч. Незначна частина тої еміграції плинка, сезонова. Переважна частина обхоплена організаційними рямцями націоналістів (Український Народній Союз), шаповалівців, унерівців і Робітничого Союзу. З уваги на число членів, організаційну цілкість та впливи на першому місці треба поставити Український Народній Союз. Майже при кожній громаді істнує „Просвіта", крім цього кілька шкілок (в Шалеті, Ліоні, Кнютанжі) і пластові організації (Париж, Ліон, Нільванж).

— Хто опікувався релігійними справами еміграції перед заснуванням греко-католицької парохії?

— Якщо не рахувати трьох тисяч православних українців, що мають свого пароха о. Бриндзана, то треба сказати, що довгу низку літ українська еміграція у Франції була без духовної опіки. Доривочні поїздки духовників поміж нашу еміграцію могли тільки в мінімальній мірі зарадити тій прикрій недостачі. Не треба додавати, що такий стан давав фатальні наслідки.

— Як повстала українська греко-католицька парохія у Франції?

— Довгу низку літ наша еміграція у Франції, відчуваючи пекучий брак власної греко-католицької парохії, робила різні заходи, щоб її дістати. Вкінці в осени минулого року Східна Конгрегація призначила мене парохом на Францію.

— Як іде праця?

— Терен занедбаний, але добрий. Треба багато їздити і я майже постійно в розїздах. Щодня почта приносить мені гору листів, на які треба відповідати. Все те вимагає великих видатків. Авторитетні джерела не були би в стані покрити тих всіх видатків. На щастя в допомогу місії приходять добровільні датки і жертви від парохіян, але і не тільки від парохіян. Велика частина матеріяльної помочі приходить з Голяндії, де ціла католицька преса відгукнулася дуже прихильно на факт заснування української греко-католицької парохії в Парижі і проголосила заклик до голяндських католиків складати датки на її фонд. Заклик не залишився без успіху.

Наша еміграція горнеться до церкви. В самому Парижі я запричащав досі дві тисячі наших дівчат, що перебувають тут на службі. Частина еміграції ще під впливом соціялізму й атеїзму. Їй присвячую найбільше свого труду.

Місія розпоряджає покищо скромним числом працівників: о. Братко в Ліоні й о. Леськевич у Штрасбурзі. Восени цього року чисельний стан нашого священства у Франції збільшиться.

— Чи ідеольогічно-партійне розбиття нашої еміграції у Франції не проявляється шкідливо у відношенні до Вашої місійної праці?

— Назагал ні. Навіть радикальна організація шаповалівців прийняла дуже прихильно створення місії та служить мені адресами своїх членів, ба навіть спрямовує їх безпосередньо до мене. Релігійний та національний характер діяльности місії знаходять дуже податний ґрунт до обєднання серед наших емігрантів.



ТЕПЕР УЖЕ МОЖНА ВИЯВИТИ!—Так виглядало те місце на американськім кружляку Бирмингем, як його вдарила бомба з себегубного японського літака, на Окінаві в травні 1945 року. Тепер кружляк уже кружляє знов по океані.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

В УКРАЇНСЬКІМ КУЛЬТУРНІМ ГОРОДІ В КЛІВЛЕНД.

Третий день вересня. Перший понеділок в цім місяці американське свято: „Лейбор Дей" — День Праці. А вчора проголошено „ВіДжей" День, перемоги над японцями. Вся Америка святкує, ликує, тішиться. Нема вже війни. Хочеться веселитися, з кимсь приязним говорити, тішитися, співати, радуватися. Хочеться десь виїхати, забути за денні турботи, за тяжку працю, журливі думки воєнні над долею синів наших.

Раненько виїжджаємо автом до Клівленду: я, дружина, вибрана дочка Ірися і п. М. Оленич. Гарний погідний ранок, сонічко пригріває, підноситься, зближається Клівленд. Там підняли ми найменшу нашу доню Марійку, що „студіює в „Мт. Сінай" шпиталі і „Вестерн Резерв Юніверсіті" та вчиться на сестру жалібницю. Всі разом ідемо відвидіти добрих знайомих, родину п. Михайла Левицького. Застаємо їх дома. За гарний день, щоб в хаті сидіти. Хочеться дихнути свіжим повітрям озера „Ірі", а що найважніше, відвидіти наш Культурний Город.

Ось ми в Українськім Культурнім Городі. Це не перший раз звиджуємо ми його, та чим більш його оглядати, тим більше хочеться його знов бачити. Щось притягає до нього. Поклонилися ми духам: Шевченка, Франка, Хмельницького, Володимира. Сіли на лавці до сонічка під задуманим Шевченком, тай слова годі промовити. Щось за серце стискає. Вся Україна перед очима, в своїй красі виринає, а її тепершна доля сльози на очах витискає. Скільки поту, праці, мук, сліз і крови за Тебе, Мамо, а Ти й досі в чужих путах!

Пригадується, як отут, на цім місці, ще тільки кули каміння були, як ці городи культурні будувалися, а між ними оцей наш, що виринув у думка, душах і серцях клівлендських громадян. Пригадується, як потім вже був наш город готовий, як його велично посвячувано. Пригадується, як потім привіз я з собою своїх дітей і гурток інших дітей українських з Йонгставну, щоб показати їм цей наш город. А з якою цікавістю приглядалися ці діти, а я їм казав: „Поклоніться цім цьому городові, цим нашим памятникам! Бачите! Оце маємо клаптик Вільної України на Вільній Землі Вашингтона, бо там вороги волю закували".

Пригадую, як ще не докінчив я цих слів, а дітям закрутилися сльози в очах...

Спасибіг вам, культурна українська клівлендська громадо, що під умілим проводом свойого доброго провідника, п. Малицького, довели це діло до кінця-вінця і оставили на вічний спомин грядущим поколінням, своїм і чужим, слід про славу Неньки України.

Хочемо відходити з города. Дивимося, зближаються якісь люди і говорять рідною мовою. Пізнає їх п. Левицький. Це старенькі, Михайло Слепко і дружина та їх син Іван, теж з дружиною. Витаємося, говоримо, стає відрадніше. І цей старенький чоловік наш теж хотів поглянути на цей город і оживити в собі українського духа. Хочемо йти. Але знов люди. Це з Ембрідж, Па., п. Билей з сином-вояком в мундирі „сейлора" моряка, а також Ст. Сурівка, всі з дружинами. Ще говоримо. Вже нас більше. Веселіше. Але люди ще йдуть. Сходяться як на відпуст до свойого культурного городу. Дивлюся, й пізнаю моїх парохіян аж з Ню Кесл, Па., з фарми, з цілою родиною. Як мило! Серце радується! Витаємося, представляємо одні одних. Це старенький Іван Крук і його син Іван (мол.) з жінками; це його другий син Йосиф з жінкою і донечкою і т. д. Несподівано зійшлося в городі нас поверх двадцять українських душ з різних сторін Америки в один час. Видно, що у всіх нас були одні думки і одні бажання. Всіх нас притягнув сюди дух Шевченка і його слова „Свою Україну любіть!" Дух Франка: „Пора діти, пора поглядіти для власної хати, щоб газдою не слугою перед світом стати". Притягнула сюди слава і сила Богдана, віра і культура Володимира, наука Грушівського".

В такому підбадьореному дусі, прощаючися з собою, а пустили ми цей город. Здається, що хто прийде відвидіти цей город, то виходить відси так як-ті, що колись сотками миль їхали і йшли відвидати могилу Шевченка в Каневі, звідки несли нового духа до сповнення Заповіту Шевченка.

Знаю, що багато українців, що бувають у Клівленді, можливо й не чули або н е знають про цей наш культурний город. До таких я кличу: Коли будете в Клівленді, не пожалуйте часу та труду і невеликого розходу та поїдьте туди, знайдіть цей город, поклоніться йому! Коли не знаєте, як знайти його, заїдьте до Українського Дому, Вест 14. вул., а відтам все хтось вас спровадить до городу.

А ти, культурна українська клівлендська громадо шануй це святе місце, на яке ти віддала стільки труду і гроша і при помочі наших заломогових, світських і церковних інституцій двигнула тут славу України. Дай Боже, щоб так, як на цім місці ми святили цей город, ми ще зійшлися всі разом, щоб натішитись Вільною і Самостійною Україною.

о. Степан Мусійчук,
Йонгставн, О.

„РАТУЙТЕ НАС!"

Гром. Іван Заблоцький з Нюарк, Н. Дж. надіслав нам листа з Европи, з якого подаємо таке:

„...пишемо до Вас, бо шукаємо помочі, щоб вратувати дальше своє життя. Як знаєте з радія чи часописів, то міліони українців знаходяться у Німеччині на еміграції, а між ними і я з родиною... Не для приємности ми опускали рідний край, який любимо, для кого жили працювали і задля якого мусіли їти на еміграцію, між чужі люди, котрі нас не люблять, а часами і ненавидять. Германи живуть лишень для себе, але й нші не спішаться нас ратувати. Сьогодні якраз рік, як ми виїхали з хати і тиняємося по чужині, а найгірше для нас, що французькі власти кожної хвилі готові нас видати большевикам, а тоді будемо мусіти їти на Сибір... Звертаємось до американських українців з великим проханням: Ратуйте нас, поки ще не запізно!... Думаю, що є в Тебе й в інших українське серце та тішимось і віримо, що допоможете нам в годині небеспеки смерти. А колиб Ви усі там в Америці не могли нічого зробити, то відпишіть, а будемо шукати ншої дороги, але та, здається, поведе нас через Польщу на Сибір..."

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — Трикварта́льні збори Бр. св. О. Николая, від. 5, відбудуться в суботу, 15. вересня, в год. 7:30 ввечір, в гали У. Ц. Горожанського Клюбу, 31-14 — 30 Еве. Просимо всіх своїх місцевих і позамісцевих членів і членниць явитися на збори. Просимо не забувати про приєднування нових членів, як старших так і дітей. Просимо членів не відтягатися від зборів, а приходити і брати участь у важних справах. Неприявний член підлягає карі згідно зо статутом. — За уряд: М. Линицький, предс.; Г. Васкнак, кас.; П. Барния, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. — Тов. Запорозька Січ, від. 325, буде мати квартальні збори в суботу, 15. вересня, у своїй сали як звичайно в 8. годині ввечір. Повідомляємо, що присутність усіх членів є конечна, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени до Тов. і Союзу мусять вирівнати свій довг, бо інакше будуть суспендовані. Неприявні члени будуть підлягати карі згідно зо статутом. Приведіть нових членів до Тов. і Союзу. Дітей своїх і внуків вписуйте до Союзу і користайте з низьких вкладок. За інформаціями питайте секретаря або інших урядників у Народнім Домі, 216-218 Гренд Стр. Ви подбайте бути у Союзі, а Союз подбає про Вас вразі нещастя. — За уряд: І. Малик, предс.; В. Троць, кас.; П. Малицький, секр.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 372, відбудуться в суботу, 15. вересня, в годині 8. ввечір, в домі 122 Ліберті вул. Просимо всіх членів прийти на час, бо маємо важні справи до полагодження. — Ю. Голинський, пр.; В. Реновець, кас.; Й. Ярема, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Сестр. Любов, від. 37, повідомляє всіх своїх членкиць, що трикварта́льні збори відбудуться в неділю, 16. серпня, в годині 3. пополудні, в У. Н. Домі. Просимо всіх членкиць прийти на ці збори, бо будуть важні справи до полагодження. — За уряд: Анна Пограничча, предс.; Анастазія Ога, кас.; Анна Гнатюк, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 206, відбудуться в суботу, 15. вересня, в парох. салі, 74 Герис Еве., в годині 7. ввечір. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо будуть важні справи до обговорення і полагодження. — За уряд: І. Ккольський, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Тов. ім. Михайла Грушевського, від. 219, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 15. вересня, в годині 7:30 ввечір, в галі укр. прав. громади, 765 Савт 19. вул. Обовязком членів є приходити на збори на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. — Т. Боднар, предс.; М. Соколовський, кас.; А. Мудровський, секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. — Уряд Бр. св. О. Николая, від. 369, повідомляє всіх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 16. вересня, точно в год. 6. ввечір, в гали парохіяльній. Просимо членів явитися на означений час, бо маємо важні справи до вирішення. — М. Куба, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Василія, від. 339, відбудуться в суботу, 15. вересня, в год. 7. ввечір, в домі Громади, 3322 Н. Лавренс ул. Просимо всіх місцевих і позамісцевих членів бути на цих зборах, бо маємо важні справи до полагодження. — За уряд: І. Сорока ст., предс.; І. Срока мол., кас.; А. Хромяк, секр.

СТЕМФОРД, КОНН. — Трикварта́льні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 350, відбудуться в неділю, 16. вересня, в годині 3. пополудні, в церковній гали на Ґринвіч Еве. Просимо всіх членів і членкиць, місцевих і позамісцевих, прийти точно на час, бо маємо важні справи до полагодження. Неприявний член підлягає карі згідно зо статутом. — В. Карий, предс.; В. Блащук, кас.; І. Михайлишин, секр.

Читайте українські книжки і ґазети, бо часте читання веде до просвіти. А просвіта — це сила.

ТАРЗАН, ч. 1244. Рада повитати смерть.

Коли вибухаючі міни потрясли мочарами, Брекевз звернувся до своєї дочки.

„Тепер вже Тарзан помер. Ти вмираєш через нього, отже я хоч насичуся пімстою над ним!"

„А я таки вірю, що він пігнав; щоб найти зарадчий лік проти отрути" — сказала Десія.

Дівчина спокійно вижидала смерти. „Тепер, коли вже Тарзан помер, я не дбаю про життя" — застогнала вона.